

Быстрому и тотальному онемечиванию способствуют в первую очередь совпадение орфограммы языка-донора и языка-реципиента, а также адаптация к правилам немецкой орфографии на базе типичного для немецкого языка звукобуквенного соотношения. Адаптация иностранных слов к немецкому произносительному стандарту усиливается также под влиянием их морфологической интеграции и вхождения в систему немецкого словообразования (*Engagement – engagieren, Annonce – annonceren*).

Наряду с позиционным оглушением в аудите в производном глаголе происходит свойственная немецкому языку ассимиляция по месту образования (*Chance – Chan[sn], Branche – Bran[fn]*). Образование сложносоставных слов, одна часть которых заимствована из французского языка (*Branchenverband, Hitsaison, Modelbranche*), а другая часть – слово немецкого или английского происхождения, также способствует форсированному онемечиванию звуковой стороны иностранного слова.

Результаты сопоставления подготовленного чтения и подготовленного говорения подтвердили предположение о важности учёта фоностилистического варьирования для более точного изучения реализации консонантизма в англицизмах и галлицизмах в немецкоязычном теледискурсе. В ходе сопоставления характера и степени адаптации консонантизма с учётом фоностилистических особенностей звучащей речи подтверждается установленная в кодификации тенденция к умеренному онемечиванию только в подготовленном чтении. Модераторы развлекательных шоу и ток-шоу стремятся к реализации фонем, не имеющих аналога в языке-реципиенте, с разной степенью приближённости к аутентичному произношению преимущественно в начале слова, что не соответствует правилам кодификации (*engagieren, Ensemble*). Однако в середине слова и конце слова/слога эти звуки подвергаются частичному и тотальному онемечиванию (*Chance, Tour de France, Orange*), что подтверждает предположение о том, что несмотря на персуазивное воздействие на язык со стороны теледискурса, которое может привести к деструктивным последствиям по отношению к системе, синергетическая парадигма языка, определяющая его развитие и самоорганизацию, позволяет сохранить аутентичность языка.

Література:

1. Ammon U. Die deutsche Sprache in Deutschland, Österreich und in der Schweiz / Ulrich Ammon. – Berlin : Gruyter, 1995. – 575 S.
2. Deutsches Aussprachewörterbuch / E. M. Krech, E. Stock, U. Hirschfeld, L. C. Anders. – Berlin / New York : Walter de Gruyter, 2009. – 1076 S.
3. Göttert K.-H. Abschied von Mutter Sprache. Deutsch in Zeiten der Globalisierung / K.-H. Göttert. – Frankfurt a.Main : Fischer Verlag GmbH, 2013. – 368 S.
4. Hirschfeld U. Aussprachevielfalt im Deutschen / U.Hirschfeld, B. Siebenhaar // Germanistik in der Ukraine. – Kyjiv : Verlagszentrum der KNU. – 2014. – Jahresheft 9. – S. 119–132.
5. Hirschfeld U. Eindeutsche Aussprachekodifikation eingedeutschter russischer Namen und Wörter / U. Hirschfeld, E. Stock // Лингвистическая полифония, сборник в честь юбилея пр. Р. К. Потаповой. – М: Языки славянских культур, 2007. – С. 333–346.
6. Meinhold G. Phonostilistische Ebenen in der deutschen Standardaussprache / G. Meinhold // Deutsch als Fremdsprache. – München/Berlin : Langenscheidt Verlag. – 1986. – Heft 5. – S. 288–293.
7. Rues B. Varietät und Variation in der deutschen Sprache / B. Rues // Deutsch als Fremdsprache. – München/Berlin : Langenscheidt Verlag. – 2008. – Heft 4. – S. 232–237.
8. Борботько В. Г. Принципы формирования дискурса. От психолингвистики к лингвосинергетике. Изд. 3-е, испр. / В. Г. Борботько. – М. : Книжный дом «Либроком», 2009. – 288 с.
9. Вербицкая Т. Д. Вариантные формы консонантных реализаций при онемечивании иностранных слов / Т. Д. Вербицкая, Ю. Г. Монастырская // Научковий вісник ПНПУ ім. К.Д. Ушинського. Лінгвістичні науки. – Одеса : Астропринт. – 2010. – № 11. – С. 23–32.
10. Монастырская Ю. Г. Особенности фортизации консонантизма в англицизмах и галлицизмах в теледискурсе Германии / Ю. Г. Монастырская // Научная дискуссия: вопросы филологии, искусствоведения и культурологии: материалы VII международной заочной научно-практической конференции. Часть II (10 декабря 2012 г.) – Москва : Изд. «Международный центр науки и образования», 2012. – С. 135–147.
11. Монастырская Ю. Г. Реализация фонемы [R] при онемечивании иностранных слов в языке СМИ / Ю. Г. Монастырская // Научковий вісник Чернівецького університету. – Чернівці : Чернівецький національний університет. – 2012. – В. 595–596. – С. 149–160.
12. Селіванова О. Світ свідомості в мові. Мир свідомості в мові. Монографічне видання / О. Селіванова. – Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. – 488 с.

УДК 811.111'373.49

Л. В. Мосієвич,

Класичний приватний університет, м. Запоріжжя

ЕВФЕМІСТИЧНА / ДИСФЕМІСТИЧНА ВЕРБАЛІЗАЦІЯ УКРАЇНО-РОСІЙСЬКОГО КОНФЛІКТУ В БРИТАНСЬКИХ ЗМІ

Стаття розглядає прагматичні та когнітивні особливості англомовних евфемізмів / дисфемізмів в вербалізації україно-російського конфлікту в британських ЗМІ.

Ключові слова: політичний дискурс, вербалізація, евфемізм, дисфемізм, маніпулювання, функції.

THE EUPHEMISTIC / DYSPEMISTIC VERBALIZATION OF RUSSIAN-UKRAINIAN CONFLICT IN THE BRITISH MASS MEDIA

The article examines the pragmatic and cognitive peculiarities of the English euphemisms and dysphemisms in the verbalization of Russian-Ukrainian conflict in the British mass media.

Euphemism, characterized by replacing direct expressions with implicative, obscure and vague ones, plays a quite essential role in demystifying the connotation of political discourse when serving political purposes. Some commonly employed demystifying methods in political euphemia include replacing specific meanings with general ones, replacing hyponyms with superordinates and replacing derogatory meanings with neutral or even commendatory ones.

The article focuses on cognitive and pragmatic characteristics of euphemisms and dysphemisms in the political discourse through verbalization of Russian-Ukrainian conflict in the British mass media. Euphemisms may perform concealing and manipulative functions through the cognitive mechanism of abstraction. A covering up function is widely used because a civil war is a bloody event causing people's death but with the help of the usage of the euphemism civil war is reduced to some kind of

Politicians may use such a form of information in an effort to avoid antagonizing the political opposition or to avoid reminding people that war puts human lives at risk. The euphemism is a tool for political participants to hide scandals, disguise the truth, guide public thoughts when discussing social issues or events.

Dysphemisms perform pejorative and discreditable functions through the cognitive mechanism of highlighting. The political events are mainly euphemized, the subjects of politics are dysphemized.

Key words: *political discourse, verbalization, euphemisms, dysphemisms, manipulation, function.*

ЭВФЕМИСТИЧЕСКАЯ / ДИСФЕМИСТИЧЕСКАЯ ВЕРБАЛИЗАЦИЯ УКРАИНО-РОССИЙСКОГО КОНФЛИКТА В БРИТАНСКИХ СМИ

Статья рассматривает прагматические и когнитивные особенности англоязычных эвфемизмов и дисфемизмов в вербализации украино-российского конфликта в британских СМИ.

Ключевые слова: *политический дискурс, вербализация, эвфемизм, дисфемизм, манипулирование, функция.*

Постановка проблеми. В останні десятиліття ХХ й на початку ХХІ ст. стрімко зростає науковий інтерес до евфемізмів як складової мовної картини світу англомовного суспільства, їх лексико-семантичних і функціональних характеристик. Однак, ґрунтовних праць з питань когнітивних параметрів англомовної евфемії, зокрема когнітивних механізмів їх утворення та впливу на маніпулятивний потенціал, досі немає.

Актуальність дослідження зумовлена значним поширенням евфемізації та дисфемізації у германських мовах; соціальним значенням цих одиниць, які відображають зміни в англомовних суспільствах; а також останніми політичними подіями в Україні та їх активною вербалізацією як в українських ЗМІ, так й у британських.

Аналіз останніх досліджень. Науковці розглядають проблеми визначення евфемізму та його відокремлення від криптолалії (В. Москвін), аналізують евфемізми та дисфемізми в контексті гендеру (Л. Порохницька), медичного та педагогічного дискурсу (Н. Тишина), основні концепти картини світу, що підлягають евфемізації та дисфемізації, такі, наприклад, як політична коректність (А. Панін, В. Великорода).

Метою статті є визначення ролі когнітивних механізмів та функцій евфемії / дисфемії в англомовній вербалізації україно-російського конфлікту в британських ЗМІ.

Загальнонаукове значення: стаття окреслює засади лінгвокогнітивної структуризації явищ евфемії та дисфемії, конкретизує теорію мовленнєвих тактик та стратегій.

Новизна полягає в тому, що вперше когнітивні параметри евфемії / дисфемії інтегруються до маніпулятивного потенціалу цих одиниць в англомовній вербалізації україно-російського конфлікту.

Евфемізми – це емоційно нейтральні слова або вирази, які вживаються замість синонімічних їм слів і виразів, які видаються мовцями непристойними, грубими або нетактовними [7, с. 590], дисфемізми – це заміна позначення будь-якого предмета або явища більш вульгарним, фамільярним, грубим словом [1, с. 136].

У сучасному політичному дискурсі явище евфемії представляє особливу комунікативну стратегію, яка виступає важливим знаряддям пом'якшеного представлення фактів, подій, явищ, номінації яких мовці вважають ризикованими для досягнення успішної комунікації поряд з процесами дисфемізації, спроможних викликати почуття зневаги та суспільного протесту в боротьбі за важливі політичні дивіденди.

Евфемізми мають значний потенціал, якщо йдеться про вплив на підсвідомість людини, оскільки володіють функцією недоговорювання, завулювання [6, с. 30; 5, с. 45]. Однак маніпулятивний потенціал досягається через так званий механізм «буфера», коли евфемізм відіграє роль «проміжної ланки між негативно конотованим словом і свідомістю учасників комунікації» [9, с. 35].

Дж. Лоуренс вважав, що евфемізм є невіддільним від військової та політичної інтриги [11, с. 28]. Аналізуючи приклади евфемістичних субституцій, які функціонують в політиці (*liquidation* («ліквідація») замість *killings* («вбивство»), *protective manoeuvres* («захисні маневри») замість *bomb raids* («бомбардування») [10], науковець робить висновок, що основним мотивом евфемізації в цих випадках є приховування справжніх цілей непопулярної політики.

Останні політичні події в Україні дуже активно вербалізуються евфемізмами як в українських ЗМІ, так й у британських.

«...*Since the start of the conflict in eastern Ukraine eight months ago, the Kremlin has denied any direct involvement, including sending Russian troops*» [BBC News, 18 December 2014].

Евфемізми *involvement, conflict* репрезентують поняття *aggression* і *war*, виконують вуалютивну функцію за рахунок вживання слів суперординатного рівня [2, с. 15], сприяють нейтралізації таких негативних характеристик як *fighting between two or more countries that involves the use of armed forces and usually continues for a long time* [12, с. 1677]. Також слово *conflict* підкреслює тимчасовість дій. Деякі науковці це називають гіперонімізацією, тому що генералізація значення досягається в основному за допомогою гіпер-гіпонімічних заміन [8, с. 65; 3, с. 13].

Евфемізм *to intervene* – «interfere so as to try to stop something» вживається замість слова *to invade* – «violate; interfere with», що створює позитивний прагматичний ефект: «...*The EU and US are threatening to hit Moscow with sanctions and travel bans over its intervention in Crimea*» [BBC News, 3 March 2014].

Вислів *Anti-Terrorism Operation* також має евфемістичний ефект і замінює слово *war*. Цей ефект досягається за рахунок вживання префіксу *anti-*, який замінює негативну оцінку позитивною, а також за рахунок підміни поняття (*war* на *operation*) з використанням когнітивного механізму абстракції: «...*This war, officially called an Anti-Terrorism Operation, has continued for some months*» [The Guardian, 26 April 2014].

Отже, випадки заміни слова *war* евфемізмами *conflict, anti-terrorism operation*, з одного боку, є типовим випадком вуалювання, з іншого боку, ці заміни призначені виправдати та прикрити агресивні дії щодо мирних мешканців Донбасу.

Найчастіше для позначення поняття «незаконне приєднання» в українських ЗМІ вживається евфемізм *annexation*, який має евфемістичний потенціал за рахунок того, що є запозиченням. В англійській мові це слово не є евфемізмом через те, що до складу його значення входить негативна сема *force* – «to take control of a country or region by force» [12, с. 51]: «...*The EU and US condemned the annexation of Crimea and imposed a first round of sanctions on Russian officials and high-ranking Moscow allies in Ukraine*» [BBC News, 4 November 2014].

У наступному прикладі евфемізм *volunteers* приховує справжнє призначення волонтерів, тобто вояків-найманців: «...*Russia has consistently denied sending troops and equipment to support the rebels fighting in eastern Ukraine. However, the rebels have admitted being helped by «volunteers» from Russia*» [BBC News, 12 November 2014].

Евфемістичний вислів *military opponent* заміщує дисфемізм *enemy*: «...*In a Facebook post on Monday, Russia's prime minister, Dmitry Medvedev, warned that «in essence, an application for NATO membership will turn Ukraine into a potential military opponent for Russia»* [The Guardian, 23 December 2014]. Слово *opponent* звучить не так категорично як *enemy*.

Вислів *Displaced people* виконує евфемістичну функцію та вживається замість слова *refugees* (біженці): «...*The number of displaced people inside Ukraine and beyond, mainly in Russia, is approaching 900,000*» [BBC News, 21 November 2014]. Слово *refugees* у своєму значенні має пряmlinіну вказівку на військові дії: «*someone who leaves their country, especially during a war or other threatening event*» [12, с. 1246].

Евфемізм *risks* у наступному контексті вyalує слово *death*: «...*Avakov said on Facebook his troops had shown restraint in order to minimize risks to the «peaceful population»*» [The Guardian, 26 April 2014].

Дієслово з негативною конотацією *to kill* можна замінити більш нейтральним *to liquidate*, тому що з прагматичного фокусу вилучено сему «вбивство». Наприклад: «...*Our forces will capture and if necessary liquidate the leaders of terrorists...*» [The Guardian, 18 March 2014].

Отже, евфемізми є ідеальним мовним засобом для маніпулювання людиною через те, що: 1) вони приховують справжню сутність явища за рахунок створення нейтральної або позитивної конотації, за рахунок дії механізму асоціативності та механізму «буфера»; 2) прихований спосіб передачі інформації більш ефективний, ніж прямий вплив на людину; 3) слухач як правило не встигає вичленувати і осмислити евфемізм з контексту. Інакше кажучи, в результаті маніпулювання свідомістю людини за допомогою політичних евфемізмів зменшується ступінь негативної ознаки денотата [4, с. 16]. При цьому відбувається повне видозмінювання прагматичного фокусу, що спричиняє «персоніфікацію» самого денотату, що і є центральним завданням евфемії.

Стратегія дискредитації реалізується в політичному дискурсі через тактики образи, звинувачення, глузування. На мовному рівні це виражається через номінації з пейоративним забарвленням, зокрема, за допомогою дисфемізмів. Англomовна преса часто використовує дисфемізм *terrorist* як ярлик для військових супротивників. У значенні цього слова актуалізуються семи, які не є властивими слову *enemy*: *enemy* – «a person who hates or opposes another person», *terrorist* – «a person who uses violence or the threat of violence to obtain political demands»: «...*They said the «terrorists» inside the town – with a population of 120,000 – had hidden themselves in kindergartens and hospitals*» [The Guardian, 26 April 2014].

Пейоративна функція дисфемізмів реалізується у висловлюваннях, які мають на меті образити людину, партію, ідею, тощо: «...*One resident, Irina Marozova, recounted how she exited Crimea in late February, as «little green men» – undercover Russian soldiers – seized the Black Sea peninsula*» [The Guardian, 22 December 2014]. Негативний прагматичний ефект досягається за рахунок атрибутів *little, green*, які дискредитують російських військових, про яких йдеться.

Створення негативного образу (іміджу), демонізація когось або чогось шляхом «навішування ярликів» являють собою крайній ступінь детермінологізації низки одиниць політичної мови. Наприклад: «...*Ever since Ukraine's February revolution, the Kremlin has characterised the new leaders in Kiev as a «fascist junta» made up of neo-Nazis and anti-Semites, set on persecuting, if not eradicating, the Russian-speaking population*» [BBC News, 31 October 2014]. Вислів *fascist junta* носить дисфемістичний характер за рахунок гіперболізованих слів *fascist* і *junta* («a group of military officers that governs a country, usually without having been elected») [12, с. 818].

Використання дисфемізму *bloodshed* «кровопролиття» замість *war* «війна» викриває російську владу і показує реальну ціну розв'язаної війни: «...*Here was little bloodshed in Crimea but Ukraine's fledgling revolutionary government was in no position to fight back, with only 6,000 troops reportedly ready for combat*» [BBC News, 12 November 2014].

Дисфемізм *bloody* акцентує негативне ставлення до екс-Президента України: «*There were countless warnings and appeals to EU to impose sanctions against bloody regime of Yanukovich*» [BBC News, 12 March 2014].

Висновки. У сучасному англomовному політичному дискурсі евфемізують переважно певні події, явища, що свідчить про бажання висвітлити політичну діяльність як позитивну, результативну. Натомість суб'єкти та об'єкти політичної діяльності більше представлені дисфемістично, що засвідчує низький рівень подолання суперечок чи їх загострення в площині сучасної політичної культури. Під час утворення політичних евфемізмів задіяний переважно когнітивний механізм абстракції, політичні дисфемізми утворюються за допомогою механізму акцентування.

Перспективи наступних досліджень передбачають когнітивне моделювання англomовних евфемізмів та дисфемізмів, які вербалізують україно-російський конфлікт, зокрема, фреймовий аналіз, ідентифікацію принципів парадигматики цих одиниць.

Література:

1. Ахманова О. С. Словарь лингвистических терминов / О. С. Ахманова. – Москва : Эдиториал УРСС, 2004. – 571 с.
2. Болдырев Н. Н. Теоретические аспекты языковой концептуализации // Когнитивные исследования языка / Вып. Концептуализация мира в языке: коллективн. монография. – М. : Ин-т языкознания РАН; Тамбов : Издательский дом ТГУ им. Г. Р. Державина, 2009. – С. 25–77.
3. Великорода В. Б. Семантичні та функціонально-прагматичні характеристики евфемізмів в англійській мові : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / В. Б. Великорода. – Львів, 2008. – 19 с.
4. Кара-Мурза С. Г. Манипуляция сознанием / С. Г. Кара-Мурза. – Москва : Алгоритм, 2004. – 528 с.
5. Кацев А. М. Языковое табу и эвфемия / А. М. Кацев. – Л. : ЛГПИ, 1989. – 79 с.
6. Крысин Л. П. Эвфемизмы в современной русской речи / Л. П. Крысин // Русистика. – Берлин, 1994. – № 12. – С. 28–49.
7. Лингвистический энциклопедический словарь / [под ред. Ярцевой В. Н.] – Москва : Советская энциклопедия, 1990. – 685 с.
8. Москвин В. П. Эвфемизмы: системные связи, функции и способы образования / В. П. Москвин // Вопросы языкознания. – 2001. – № 3. – С. 58–67.
9. Торопцева Е. Н. Эвфемистические наименования в аспектах языка, истории, культуры : дис. .... на соискание уч. степени канд. фил. наук : 10.02.04 «Германские языки» / Е. Н. Торопцева. – Москва, 2003. – 193 с.
10. Holder R. W. Dictionary of euphemisms / R. W. Holder. – Oxford University Press, 2008. – 412 p.
11. Lawrence J. Unmentionable and other euphemisms / J. Lawrence. – London : Gentry Books, 1973. – 86 p.
12. McMillan English Dictionary. New Edition. – Oxford : McMillan Education, 2008. – 1745 p.
13. BBC News
14. The Guardian
15. The Times